

Verksamhetsrapport

efter kvalitetsgranskning av läs- och skrivunder-
visningen inom ämnena svenska/svenska som
andraspråk i årskurserna 4-6 vid Bäckagårds-
skolan i Malmö kommun

Innehåll

Inledning

Bakgrundsuppgifter om skolan

Resultat

Syfte och frågeställningar

Metod och material

Inledning

Skolinspektionen genomför under 2015 en kvalitetsgranskning av läs- och skrivundervisningen inom ämnena svenska/svenska som andraspråk i årskurs 4-6. Granskningen av undervisningen vid Bäckagårdsskolan i Malmö kommun ingår i detta projekt.

Bäckagårdsskolan besöktes den 9-11 september 2015. Ansvariga inspektörer har varit Monica Axelsson och Ann Edvinsson. I denna rapport redovisar inspektörerna sina iakttagelser, analyser och bedömningar. Förutom en redogörelse av kvalitetsgranskningens resultat ges även en kort beskrivning av granskningens syfte, frågeställningar och genomförande.

Kvalitetsgranskningen av läs- och skrivundervisningen inom ämnena svenska/svenska som andraspråk genomförs i 35 skolor. När kvalitetsgranskningen är avslutad i sin helhet, redovisas de samlade resultaten.

Bakgrundsuppgifter om Bäckagårdsskolan

Bäckagårdsskolan är en skola för elever i förskoleklass samt grundskolans årskurs 1-9. Vid tillfället för granskningen är 560 elever inskrivna vid skolan varav 160 i årskurs 4-6.

Undervisningen i årskurserna 4-6 bedrivs i åldershomogena klasser. Det finns två klasser vardera i årskurs 4-6. I årskurs 4-6 undervisar sex lärare i svenska. En lärare undervisar i svenska som andraspråk.

I nationella provet i svenska för årskurs 3 läsåret 2013/2014 uppnåddes följande resultat (andel elever som uppnådde kravnivån) i de delprov som berör läsning och skrivning (jämförelse inom parentes med riket som helhet).

Läsa berättande text	Läsa fakta-text	Enskild högläsning	Enskilt textsamtal	Skriva berättande text	Skriva fakta-text
76,4 % (94,4)	76,4 % (91,8)	89,1 % (94,4)	96,4 % (97,5)	89,1 % (90,3)	60,0 % (85,1)

I nationella provet i svenska för årskurs 6 läsåret 2013/2014, var det genomsnittliga provbetyget för momenten läsförståelse och skriftlig förmåga 13,8 respektive 11,7. Motsvarande uppgift för kommunen var 14,2 respektive 11,8 och för riket som helhet 14,8 respektive 11,8.

Av betygsstatistiken för årskurs 6 - läsåret 2013/2014 - framgår att den genomsnittliga betygspoängen för ämnet svenska på Bäckagårdsskolan var 13,1. Motsvarande uppgift för kommunen var 13,3 och för riket 13,5.

Av inlämnad dokumentation framgår att resultaten på nationella proven i svenska årskurs 3 och 6 läsåret 2014/2015 väsentligt förbättrats jämfört med föregående läsår. Enligt intervju med rektor har även betygen i svenska årskurs 6 förbättrats. Pojkarnas resultat avviker negativt vad gäller betyg samt resultat på nationella prov. Rektor berättar att man på skolan arbetar med genusfrågor i ett särskilt projekt. Skillnaderna mellan könen avseende resultat (betyg åk 6) har enligt rektor minskat från läsåret 2013/2014 till 2014/2015.

Resultat

1. Görs syfte och mål med valt textinnehåll och arbetssätt tydligt för eleverna?

Här undersöks om läraren tar reda på elevernas behov, intresse, bakgrund och erfarenheter. Vidare om läraren motiverar eleverna, så att de förstår varför de ska arbeta med den aktuella texten eller skrivövningen. Här granskas också om läraren tydliggör för eleverna vad de ska lära sig och hur de ska arbeta för att nå målen.

Enligt skollagen ska hänsyn tas till elevers olika behov i utbildningen. ¹Alla barn ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål.² Enligt läroplanen för grundskolan (Lgr 11) ska läraren ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande.³

Skolverket betonar att lärandet stimuleras och underlättas av att innehållet i texterna engagerar och kopplar till elevernas erfarenheter.⁴

¹ 1 kap. 4 § andra stycket skollagen

² 3 kap. 3 § skollagen

³ Lgr 11, avsnitt 2.2

⁴ Skolverket (2010). *Texters, textuppgifters och undervisningens betydelse för elevers läsförståelse. Fördjupad analys av PIRLS 2006*. Skolverkets aktuella analyser. Stockholm: Fritzes. Skolverket (2012). *PIRLS 2011. Rapport 381*.

⁷ Håkansson, J.; Sundberg D. Utmärkt undervisning – Framgångsfaktorer i svensk och internationell belysning.

Forskning visar att om läraren formulerar tydliga mål på kort och lång sikt som eleverna förstår och accepterar så ökar elevernas lärande.⁵

Vid samtliga lektioner i svenska som Skolinspektionen besökt presenterar läraren på ett tydligt sätt lektionens innehåll. Lektionerna är väl strukturerade och det råder god studiero.

Skolan tillämpar ett system med så kallade lokala pedagogiska planeringar (LPP) och det framgår av intervjuer att dessa i början av ett arbetsområde presenteras för eleverna. I de planeringar som Skolinspektionen tagit del av redovisas bland annat arbetsområdets syfte, vad eleverna ska lära sig samt kunskapskrav.

Nästan alla observerade lektioner inramas genom att läraren samtalar med eleverna om vad de ska lära sig och varför. En lärare lyfter fram de svåra orden i planeringen (kursplanetext), hen kallar det *"vuxenspråk"*. En elev frågar varför de ska göra en viss övning och läraren säger att det var en bra fråga samt låter en annan elev svara. Under en annan lektion diskuteras ingående både vad ordet syfte betyder och vad en strategi är, vid genomgång av planering och kursplan. En lektion som till största delen ägnas åt ett gemensamt strukturerat textsamtal, inleds med att lärare och elever rekapitulerar vad de tidigare lärt sig om lässtrategier. Till exempel samtalar man om vad inferenser⁶ är och eleverna får ge ett par exempel.

Av samtal med lärarna framgår att de tycker det är viktigt att förklara mål och syfte för eleverna. *"Jag tar upp målet och bryter ner det. Man måste förklara det på deras nivå"*. En lärare säger att hen tar upp detta varje lektion medan en annan menar *"att det gör vi ibland men inte alltid"*.

Av elevenkäten⁷ framgår att 96 procent av eleverna anser att läraren i svenska brukar förklara vad de ska lära sig. I intervju berättar eleverna att lärarna ganska ofta brukar berätta vad man ska lära sig men inte alltid. *"Det hade vi redan pratat om tidigare"*, säger en elev. En annan elev berättar att lärarna pratar ganska mycket om syftet. *"Inte om vi gör något litet men om vi ska göra något nytt, till exempel läsa mellan raderna"*. *"Vissa saker fattar man varför man ska göra det annars får man fråga"*. På fråga om varför lärarna är noga med att förklara syftet, svarar en elev *"för att vi inte ska känna att vi gör det i onödan, för att vi ska bli peppade"*.

När det gäller att skapa lust och motivation för att lära, berättar eleverna att lärarna väljer spännande berättelser. Vidare att lärarna gör det roligare på olika sätt, till exempel genom att de arbetar tillsammans och att alla får prata på lektionen - inte bara de som räcker upp handen. På fråga om hur lärarna vet vad eleverna är intresserade av varierar svaren. Det är ännu tidigt på terminen och eleverna säger om sin lärare att *"hen*

⁶ "Läsa mellan raderna"

⁷ Skolinspektionen har genomfört en elevenkät vid sammtliga skolor (åk 4-6) som ingår i denna granskning. Svarsfrekvensen för Bäckagårdsskolan uppgick till ca 95 %

är ny för oss så hen vet kanske inte så mycket". I en annan klass har de fått skriva brev till sin lärare. Flera elever säger att läraren frågar "vad vi gillar". Lärarna menar att de på olika sätt utgår från elevernas intressen eller ger uppgifter som är öppna och innebär viss valfrihet. De menar också att det är viktigt att ge eleverna möjlighet att "genom guidning och andra elever finna intresse i sånt de inte mött tidigare". En lärare uttrycker det som att när elever "märker att deras tankar och åsikter har ett värde då blir de ju mer intresserade".

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att syfte och mål med valt textinnehåll och arbetssätt i hög grad görs tydligt för eleverna. Granskningen visar att lärarna ger eleverna möjlighet att förstå vad de ska lära sig under en lektion och hur de ska arbeta. Eleverna görs också medvetna om de mer långsiktiga planeringarna för olika arbetsområden.

2. Får eleverna lära sig läs- och skrivstrategier för att utveckla sin läs- och skrivförmåga?

2.1 Får eleverna lära sig lässtrategier för att urskilja texters budskap, både de uttalade och sådant som står mellan raderna?

Här undersöks om eleverna får lära sig att läsa och förstå olika typer av texter, använda olika angreppssätt utifrån vilket syfte de läser en text, reflektera över texter, urskilja budskap i texter samt sätta texter i relation till tidigare erfarenheter och kunskaper.

Här granskas också om läraren ser till att eleverna strukturerat får samtala om egna och andras texter med ett aktivt lärarstöd utan fokus på rätt eller fel svar. Vidare om läraren medvetet arbetar med att ge eleverna verktyg som hjälper dem att förstå det de läser.

Enligt skollagen syftar utbildningen till att främja elevers allsidiga personliga utveckling till aktiva, kreativa, kompetenta och ansvarsställande individer och medborgare.⁸

Enligt kursplanerna i svenska och svenska som andraspråk ska eleverna genom undervisningen ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att läsa och analysera skönlitteratur och andra texter för olika syften.

"Forskning visar att det är betydelsefullt att eleverna får stöd genom samtal om texternas innehåll för att kunna utveckla läs- och skrivstrategier ..."⁹

Olika texter

Som tidigare nämnts har Skolinspektionen tagit del av planeringar för ämnet svenska årskurs 4-6. Av dessa framgår att eleverna ska både läsa och skriva olika slags texter, både skönlitteratur och sakprosa. Mediateket (skolbiblioteket) spelar enligt lärare och

⁸ 1 kap. 4 § tredje stycket skollagen

⁹ Skolverket "Nya språket lyfter" kapitel "Vad säger forskning" sid 15

elever en viktig roll för läsundervisningen. Bibliotekarien ska enligt rektor arbeta utifrån Lgr 11 och har ett tätt samarbete med lärarna. Av skolans dokumentation (språkplan och uppföljning av denna) framgår att ett viktigt inslag i skolans utvecklingsarbete under senare år har varit att bredda urvalet av texttyper, både vad gäller läsning och skrivning. Lärarna berättar också att de arbetar med en röd tråd för hela grundskolan, för att inga texttyper ska ramla mellan stolarna.

De intervjuade eleverna berättar att de i svenskämnet får läsa olika texttyper. Elevenkäten visar att man i svenska läser både skönlitteratur och faktatexter men att skönlitteratur förekommer i något högre grad och webbtexter i liten omfattning. Av samtal med lärare framgår att webbtexter vanligtvis inte ingår i svenskundervisningen i årskurs 4-6.

Lässtrategier

Av granskningen framgår att eleverna får träna sig på att läsa på olika sätt beroende på syftet med läsningen. Dock verkar de inte vara bekanta med termer som översiktsläsning och närläsning. Någon lärare menar att man tränar på detta men kanske inte använder själva begreppen.

Lärare och rektor berättar att man på skolan för ett par år sedan startade ett utvecklingsarbete för att förbättra läs och skrivundervisningen. Bakgrunden var bland annat låga resultat på de nationella proven i svenska för årskurs 3 och 6. Olika kompetensutvecklingsinsatser har genomförts, bland annat studiecirkelar och föreläsningar. Samtliga lärare som vi intervjuat deltar i lektionsobservationer som ett led i kollegialt lärande. Lärarna beskriver att de samarbetar kring undervisningen, inte minst när det gäller planering av arbetsområden. En språkplan finns framtagen och en utvärdering gjordes i februari 2015. Sammantaget betonas vikten av att gå från "läsa mycket" till att utveckla läsförståelse.

Språkplanen erbjuder många olika verktyg för arbetet med läsförståelse. Av samtal med lärare och lektionsobservationer framgår att ett vanligt förekommande verktyg i undervisningen är de så kallade läsfixarna. Här avses olika lässtrategier för att reda ut oklarheter, förutspå text, sammanfatta det viktigaste, skapa inre bilder samt ställa frågor om texten - både det som är uttalat och det som är outtalat. Vidare kan nämnas textkopplingar (läsningen kopplas till andra texter, den egna bakgrunden och till världen utanför), strukturerade textsamtal samt olika schematiska/grafiska strukturer.

Några lärare betonar i intervju hur viktigt det är att man som lärare belyser det som eleverna gör omedvetet, så att de blir medvetna om de strategier de använder. Andra lärare menar att *"det gör vi ibland men det behöver inte alltid vara jättetydligt"* eller beskriver det som ett utvecklingsområde att bli mer medveten om *"hur det landar hos eleven"*.

Under en lektion som Skolinspektionen observerar genomför läraren ett textsamtal med hela klassen. Med hjälp av "inre bilder", textkopplingar och läsning mellan raderna fångas en berättelses handling och djupare innebörd. Läraren ställer vägledande frågor och ser till att alla elever är med i samtalet. Alla tankar och uppslag tas tillvara

på ett respektfullt sätt. Eleverna är påtagligt engagerade i berättelsen och samtalet. Läraren gör då och då eleverna medvetna om vad de gör - att de använder sig av olika lässtrategier, som benämns.

I en annan klass ska eleverna tillämpa lässtrategier i syfte att förstå svåra ord och begrepp i en faktatext. Läraren förklarar vilka strategier som främst ska tillämpas. Eleverna ska vara "detektiver" och "frågeapor". Inledningsvis får de i ett formulär markera vilka ord och begrepp som de känner sig säkra på och vilka de behöver undersöka närmare. Lärare och elever läser därefter en text tillsammans, samtalar samt tittar på olika bilder. Eleverna får också i grupper jämföra två olika texter som båda handlar om samma ämne - vilken text förklarar bäst och varför? Läraren leder samtalet i helklass, ger ordet till olika elever ("no hands") och använder elevernas olika inspel på ett positivt och framsyftande sätt. Avslutningsvis får eleverna fylla i samma formulär som i början av lektionen - för att få syn på vad de lärt sig.

Dessa lektioner exemplifierar ett aktivt lärarstöd i form av vägledande och strukturerade textsamtal, som hjälper eleverna att förstå vad de läser och samtidigt bli medvetna om själva texten och sin förståelse av den. Skolinspektionen kan dock konstatera att det aktiva lärarstödet sammantaget varierar mellan de observerade lektionerna. Vid ett par lektioner får eleverna frågor och uppgifter som de ska arbeta med på egen hand, utifrån en text som lärarna antingen läst högt eller som eleverna läst själva. Frågorna syftar till att ge eleverna en djupare förståelse av texten. Lärarnas vägledning är dock knapphändig och eleverna görs inte medvetna om hur de kan arbeta och tänka eller vad de lär sig. Lektionerna avslutas ganska plötsligt med olika praktiska bestyr.

Av intervjuer framgår att eleverna känner igen begreppet läsfixarna. Några tycker att dessa hjälper en att förstå texter man läser eller att förstå svåra ord. Eleverna från en klass tycker att läsfixarna är tråkiga och barnsliga. Flertalet elever säger att de ofta samtalar om texter de läst. *"Läraren stoppar upp: vad var det som hände, hur vet du det, hur kände hon sig då? Det hjälper en"*. Några elever säger dock att det för det mesta är läraren som förklarar men ibland ställer frågor eller att man får uppgifter att besvara skriftligt i läsningsboken.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att eleverna i ganska hög grad får lära sig lässtrategier för att urskilja olika texters budskap, både de uttalade och de som står mellan raderna. Genom textsamtal och olika verktyg får eleverna hjälp att förstå det de läser. Dock varierar det i hur hög grad eleverna får ett aktivt stöd i arbetet med att medvetet tillägna sig strategier för en fördjupad förmåga till läsförståelse.

2.2 Får eleverna lära sig skrivstrategier för att skapa olika typer av texter med anpassning utifrån deras typiska uppbyggnad och språkliga drag?

Här undersöks om eleverna får lära sig vad som är typiskt för **olika** texter, att skriva **olika** typer av producerande texter och om de får lära sig hur man bygger upp en text beroende på syfte och sammanhang. Vidare granskas också om eleverna får lära sig att bearbeta de texter de skriver.

Här granskas också om läraren ser till att eleverna strukturerat får samtala om egna och andras texter med ett aktivt lärarstöd utan fokus på rätt eller fel svar. Vidare om läraren medvetet arbetar med att ge eleverna verktyg som hjälper dem att utveckla sitt skrivande.

Enligt skollagen syftar utbildningen till att främja elevers allsidiga personliga utveckling till aktiva, kreativa, kompetenta och ansvarskännande individer och medborgare.¹⁰

Enligt kursplanerna ska eleverna genom undervisningen ges förutsättningar att formulera sig och kommunicera i tal och skrift samt anpassa språket efter olika syften, mottagare och sammanhang.

Forskning visar att elevernas skrivutveckling gynnas av att eleverna får skriva och kommunicera egna texter och av att de får undervisning om skrivande.¹¹

Olika texter

Som framgår av tidigare avsnitt om läsundervisningen, planerar lärarna för att eleverna ska både läsa och skriva olika texttyper. Lektionsobservationer och olika arbetsområden som presenteras visar på en bredd i skrivandet. I en klass till exempel ska eleverna skriva ett brev till en karaktär i en roman. I en annan klass håller man på med ett tidningsprojekt och dagens uppgift är att skriva en annonstext. Eleverna görs på olika sätt uppmärksamma vad som är typiskt för de aktuella texttyperna.

Liksom som när det gäller läsning framgår av elevenkät och intervjuer att eleverna får skriva både berättelser och sakprosa men att berättande texter överväger något samt att webbtexter förekommer i liten omfattning.

Skrivstrategier

Lärare ger exempel på hur man arbetar för att skapa kunskap om olika texttyper. Inför en skrivuppgift går lärarna igenom vad som är typiskt för olika texttyper, som stöd för elevernas skrivande. Man har "checklistor" för de olika texttyperna samt ett läro-medel som är inriktat mot olika textgenrer. I flera av klassrummen finns stödmaterial uppsatt på väggarna med vägledning för hur man skriver till exempel en argumenterade text eller en faktatext.

Lärarna betonar att det är viktigt att eleverna får lära sig att anpassa sina texter utifrån syfte och sammanhang. En lärare nämner att när klassen skrev berättande texter, fick de också jämföra med hur texten skulle se ut i form av en tidningsartikel. En annan lärare ger som exempel att eleverna får skriva en instruktion till en kamrat och om "det blir fel" förstår de att det är viktigt att vara tydlig.

Alla lärare säger sig tillämpa den så kallade cirkelmodellen¹² även om man beroende på arbetsområde kan välja att lägga olika vikt vid de olika faserna i modellen: samla in kunskap och ämnesord, lära av förbilder, skriva tillsammans och skriva egen text.

¹⁰ 1 kap. 4 § tredje stycket skollagen

¹¹ Skolinspektionens kunskapsöversikt inför projektet, www.skolinspektionen.se

¹² <http://www.skolverket.se/skolutveckling/lanande/sprak/ncs>

Lärarna beskriver till exempel hur de hjälper eleverna att hitta innehåll och struktur för sitt skrivande, genom exempelvis tankekartor eller så kallade sexfältare. Ingången till detta kan handla om att läsa texter, se på bilder eller en film – och samtala om detta. Detta hjälper eleverna *"att få ordning i sin text genom att de lättare får en röd tråd i sin text"*.

För arbetet med att skriva noveller finns ett omfattande stödmaterial på skolan, som ska hjälpa eleverna att bygga upp sin text. Bland annat får eleverna läsa olika noveller och sedan arbeta med att *"stycka upp hur novellen är uppbyggd, hur den kan bli bättre, varför den var tråkig och så vidare"*. *"Vi har lagt ganska mycket tid på att gå igenom hur en novell är uppbyggd så nu är eleverna ivriga och vill börja skriva – kan vi inte börja skriva nu!"*.

Lärarna menar att det är viktigt att eleverna får möjlighet att delge andra elever sina texter, *"för att känna stolthet över sin text och känna att de äger sin text"*. I en klass ska de olika tidningsartiklarna bli en kamrattidning. När det gäller kamratrespons säger lärarna att eleverna alltid har ett stödmaterial att utgå från, så att de vet vad de ska titta på. I sammanhanget kan nämnas att lärarna tycker att tillgång till datorer underlättar för eleverna när de ska utveckla och redigera sina texter. I årskurs 6-9 har finns det en dator per elev. I årskurs 4-5 är datortätheten lägre och om eleverna ska ha tillgång till varsin dator behöver de bokas upp. Enligt rektor ska datortätheten utökas till en dator per elev i årskurs 4-6 under 2016. Under de lektioner som Skolinspektionen observerar används uteslutande papper och penna för skrivandet.

De skrivlektioner som Skolinspektionen observerat handlar huvudsakligen om att förbereda själva skrivandet. I en klass genomförs till exempel ett textsamtal *"som ska hjälpa oss att förstå texten"* – som underlag för det brev som senare ska skrivas till en av karaktärerna i en roman. Med hjälp av olika samtalsfrågor hjälper läraren eleverna att förlösa sin förståelse för texten. De får först diskutera två och två och sedan i helklass. *"Varför var x osynlig? Varför blev hon synlig? Vad lärde hon sig av de andra? Hur skulle du beskriva y?"*. Brevet som eleverna ska skriva har ett uttalat syfte, att hjälpa en person att ändra sitt beteende. I klassen har man tidigare gått igenom hur man skriver ett brev och övat på det. Eleverna har också fått en struktur (brevmall) som stöd för sitt skrivande.

Överhuvudtaget verkar lärarna i hög grad arbeta så att läsande och skrivande bildar en helhet, till exempel genom temaarbeten. Den klass som ska skriva annonser arbetar med ett tidningstema och läser också en skönlitterär bok om arbetet på en tidningsredaktion. Den klass som samtalade om en berättelse (se 2.1) ska påföljande vecka skriva på temat vänskap. Lärarna arbetar också en del ämnesövergripande och på skolan pågår ett utvecklingsarbete med språkutvecklande arbetssätt i alla ämnen. En lärare i svenska till exempel förklarar hur hen arbetar med Venn-diagram (ett sätt att grafiskt beskriva likheter/skillnader mellan olika texter) i religionskunskap.

Av intervjuer och Skolinspektionens enkät framgår att eleverna tycker att de får hjälp av lärarna när de ska skriva texter. De beskriver bland annat att läraren hjälper eleverna att förstå vad som är typiskt för en text. I en klass berättar eleverna att de använt *"berättaransiktet"* för att lära sig bygga upp en text. Man kan också få hjälp med idéer om man inte kommer igång, säger eleverna. Av intervjuer med elever framgår att lä-

rarna ger kommentarer och feed-back. "Så kan du göra det mer tydligt". "De skriver vad som är bra och vad som kan bli bättre". När det gäller kamratrespons säger eleverna att det är viktigt att både beskriva vad som är bra och vad som behöver utvecklas.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att eleverna i hög grad får lära sig skrivstrategier för att skapa olika texter med anpassning utifrån deras typiska uppbyggnad och språkliga drag. Lärarna ger eleverna ett aktivt stöd genom textsamtal och olika verktyg som hjälper eleverna att bygga upp, utveckla och bearbeta sina texter. Skolinspektionen vill dock framhålla vikten av att skolan arbetar med webbtexter (till exempel bloggar, twitter, facebook) för att eleverna ska få kunskap om och kunna hantera nutida kommunikationssätt.

3. Utmanar och vidgar undervisningen elevernas intresse för läsning och skrivning?

Här undersöks om läraren följer upp hur varje elevs intresse för läsning och skrivning utvecklas och tillsammans med eleverna utvärderar undervisningen. Vidare om läraren utgår från detta för att säkerställa att läs- och skrivundervisningen inriktas mot en tydlig progression i varje elevs lärande. Här undersöks också om eleverna (i intervjuer och enkät) uppger att deras intresse för läsning och skrivning ökar.

Enligt kursplanerna ska undervisningen i svenska och svenska som andraspråk stimulera elevernas intresse för att skriva och läsa.

Skolverket visar i en rapport att de elever som tycker om att läsa har ett bättre läsprovresultat än elever som inte tycker om att läsa.¹³

I den elevenkät som Skolinspektionen genomfört är det 83 procent av eleverna som tycker att det stämmer helt och hållet eller ganska bra att läraren i svenska är bra på att göra skolarbetet intressant. 33 procent av eleverna anser att deras lärare i svenska ger dem för lätta arbetsuppgifter.

I samma enkät fick eleverna svara på om undervisningen i svenska gör så att de vill skriva mer. 71 procent av eleverna ger ett positivt svar på frågan. På frågan om undervisningen i svenska gör så att de vill läsa mer, är andelen positiva svar något lägre, 68 procent.

Av intervjuer med eleverna framgår att det varierar hur viktigt och intressant man tycker att det är att läsa och skriva. De positiva synpunkterna överväger. "Viktigare i vissa lägen att skriva men roligare att läsa. Viktigt att skriva, man behöver utveckla sig och det är intressant. Oftast intressant att skriva men det beror på vilket humör man är på. Beror på vad det handlar om. Det är intressant att läsa och särskilt roligt att läsa faktatexter." Bland de

¹³ Skolverket (2012). *PIRLS 2011 – Läsförmågan hos svenska elever i årskurs 4 i ett internationellt perspektiv*. Stockholm.

Rapport

2015-10-23

10 (11)

Dnr 400-2014:5611

äldre eleverna är det några som kan beskriva hur undervisningen gör skillnad för läsin-
tresset. Eleverna uttrycker att de ibland får för lätta uppgifter, *"till exempel när det är korta
enkla frågor med enkla svar"*. Av samtal med lärare och rektor framgår att de är medvetna
om behovet av utmaningar, lärarna säger att *"en uppgift kan te sig enklare än den är, då får
man stötta eleverna i att jobba vidare med texten"*.

Sammantaget förefaller flertalet elever tycka att läs- och skrivundervisningen är viktig
och intressant. Under de lektioner som Skolinspektionen observerat deltar samtliga
elever i de olika arbetsuppgifterna och de allra flesta arbetar engagerat och koncentre-
rat.

Inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet görs en ganska omfattande uppfölj-
ning och utvärdering av arbetet med bland annat läs- och skrivstrategier. Resultat och
effekter analyseras och slutsatser redovisas. Bland annat konstateras för läsåret
2013/2014 att eleverna blivit mer textmedvetna och bättre på att läsa mellan raderna.
Vidare beskrivs *"genomskinlig undervisning"* som ett utvecklingsområde, det vill säga
att eleverna behöver veta varför de gör olika uppgifter – *"för att se mening"*.

På individnivå följer lärarna upp elevernas förmågor och kunskapsutveckling, som
dokumenteras i elevernas utvecklingsböcker. När det gäller att följa upp hur elevernas
intresse för läsning och skrivning utvecklas på individnivå, görs inte det på något syste-
matiskt sätt. Lärarna nämner att de på olika sätt kan dra slutsatser om hur elevernas
intresse utvecklas, till exempel utifrån hur eleverna väljer böcker. Några lärare använ-
der Nya språket lyfter för uppföljning och i detta material finns intresseperspektivet
med.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att undervisningen i svenska i
ganska hög grad utmanar och vidgar elevernas intresse för läsning och skrivning.
Undervisningen verkar engagera flertalet elever och stimulera deras intresse för att läsa
och skriva. Dock sker ingen systematisk uppföljning av hur elevernas intresse för läs-
ning och skrivning utvecklas.

Syfte och frågeställningar

Syftet är att granska om eleverna får en undervisning inom ämnena svenska/svenska som andraspråk som engagerar, motiverar och vidgar deras intresse för läsning och skrivning samt utvecklar deras läs- och skrivstrategier, så att tilltron till och utvecklingen av den egna språkliga och kommunikativa förmågan stärks. Projektets övergripande frågeställningar är:

- Får eleverna lära sig läs- och skrivstrategier för att utveckla sin läs- och skriveförmåga?
- Får eleverna ett aktivt stöd i läs- och skrivundervisningen?

Metod och material

Granskningen av undervisningen i svenska i årskurserna 4-6 innebär att inspektörerna samlar in skriftlig dokumentation samt besöker skolorna, observerar undervisningen, intervjuar lärare, rektor och elever. Skolinspektionen har också genomfört en elevenkät vid samtliga skolor som ingår i granskningen.

All information analyseras sedan för varje enskild skola och sammanställs och redovisas i ett beslut för skolan och i denna rapport.